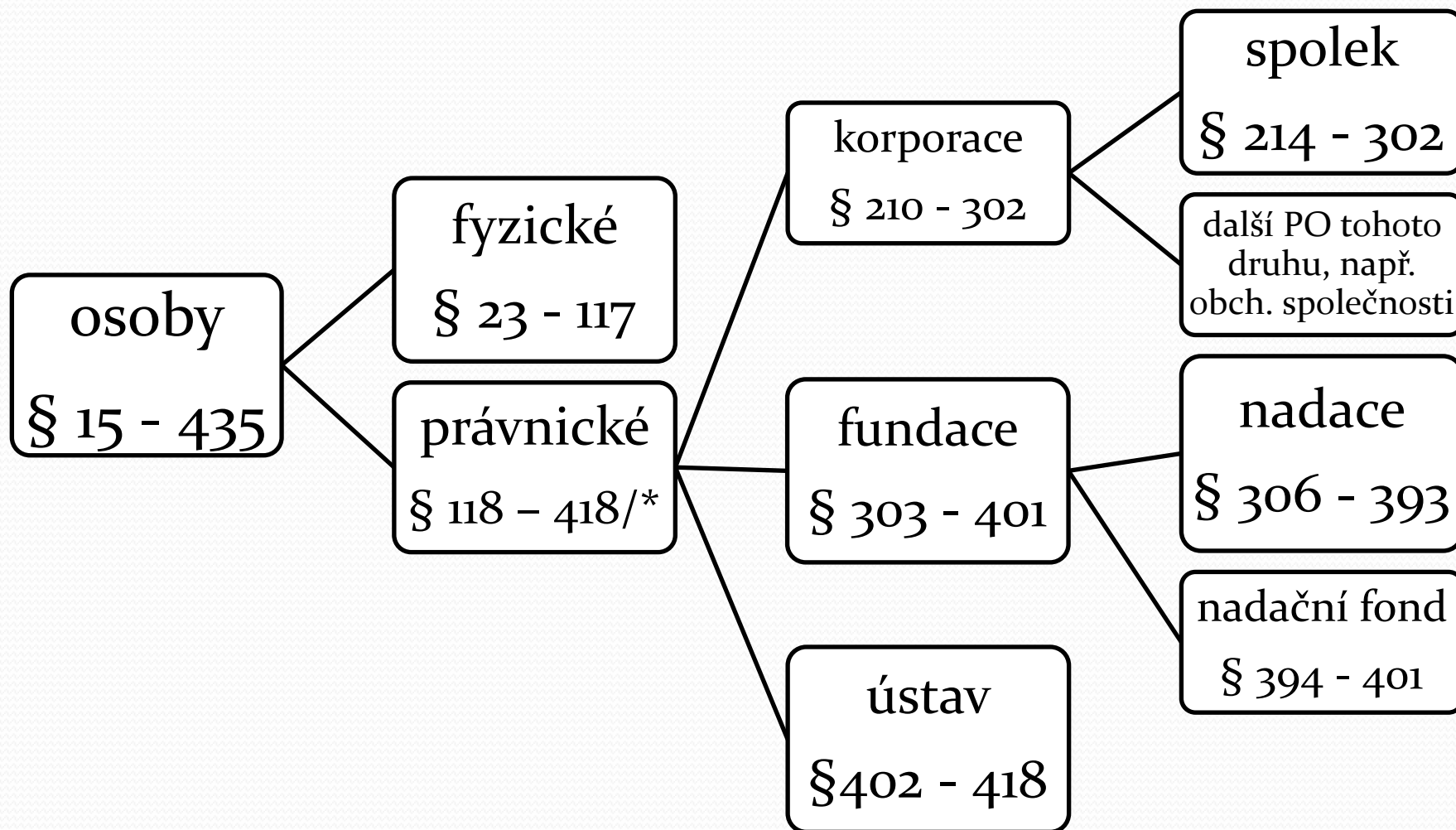

Osoby v NOZ

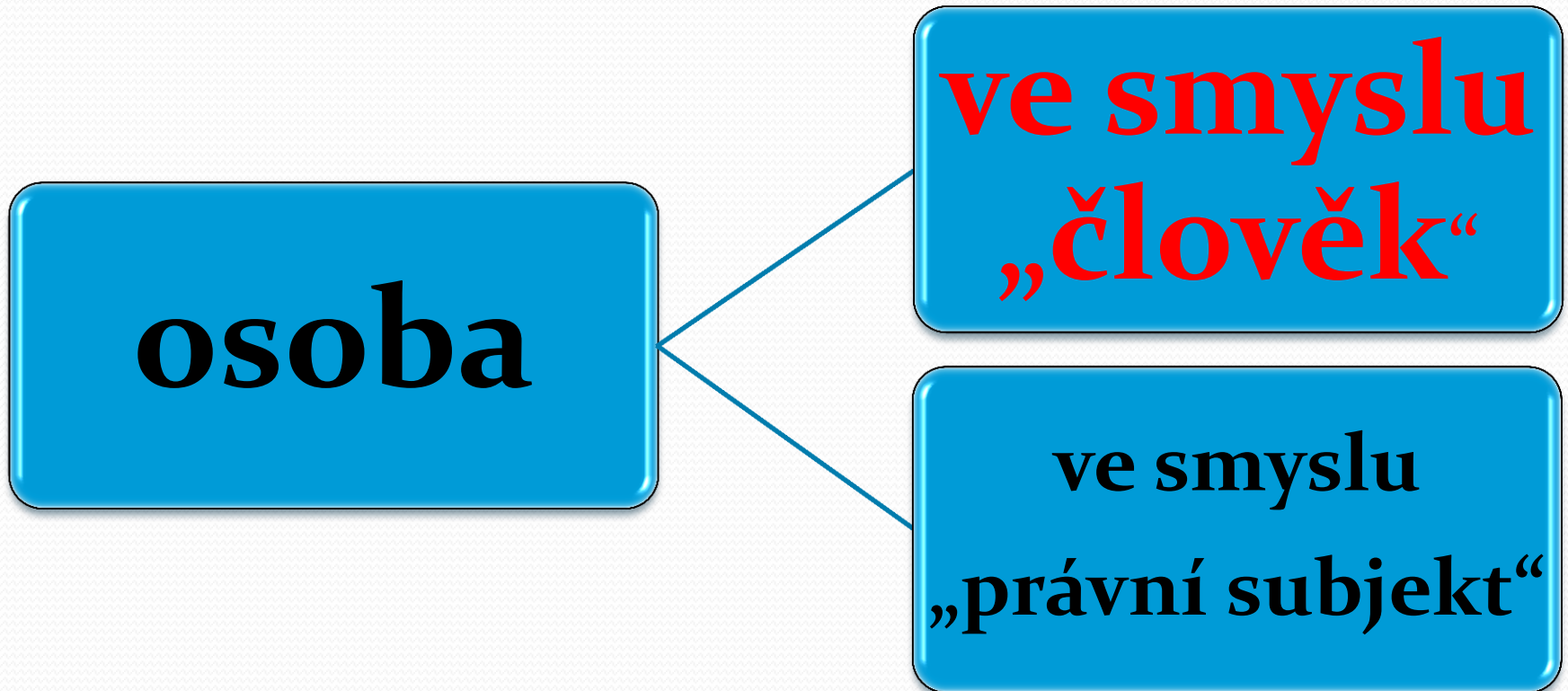
JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.

Osoby v NOZ - přehled

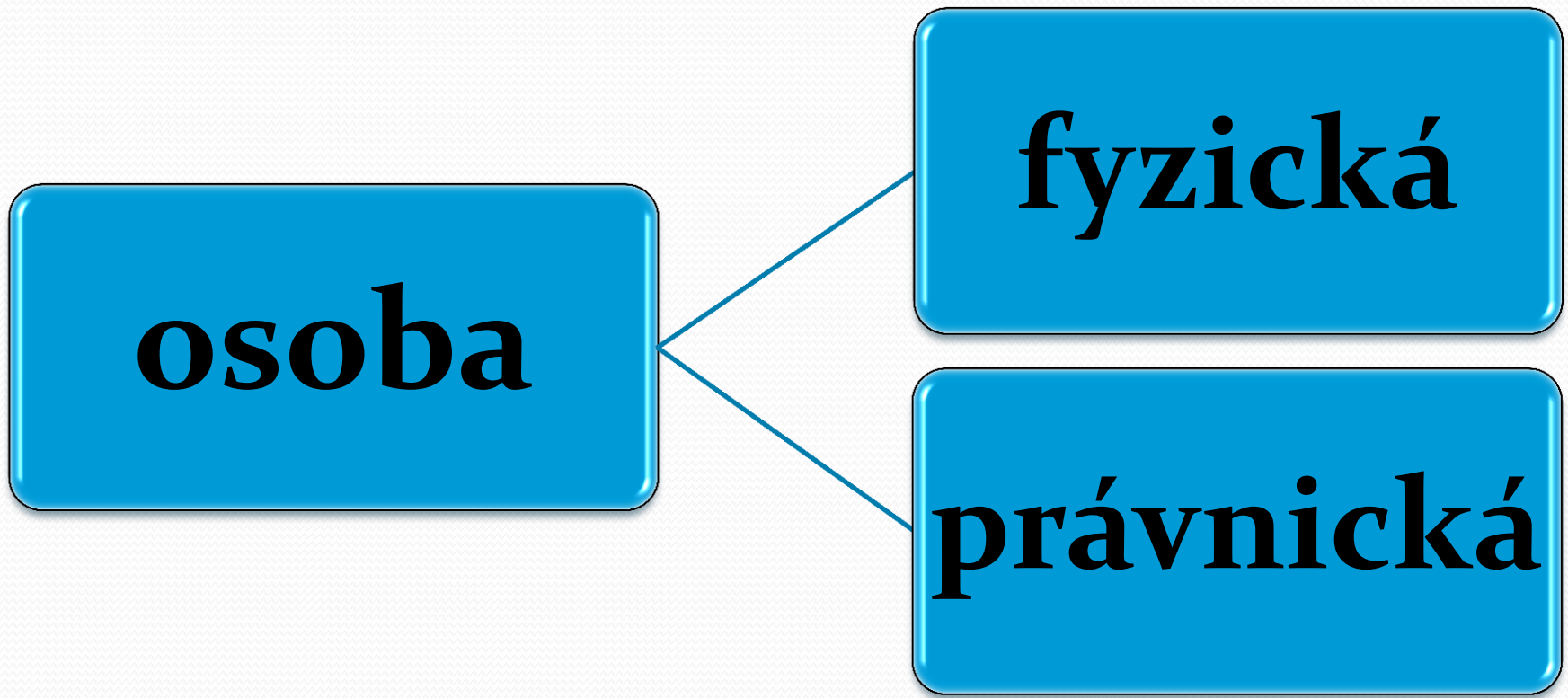

/* § 118 - 209 = obecná ustanovení

Základní pojmy I.: OSOBA (a)

Základní pojmy II.: OSOBA (b)

Základní pojmy III

- **právní osobnost** = způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (§ 15 odst. 1)
(= původně právní subjektivita)
- **svéprávnost** = způsobilost nabývat pro sebe vlastním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (§ 15 odst. 2)
(= způsobilost právně jednat)
(= původně způsobilost k právním úkonům)

Jen osoba má práva a povinnosti

§ 17

(1) Práva může mít a vykonávat jen osoba. Povinnost lze uložit jen osobě a jen vůči ní lze plnění povinnosti vymáhat.

(= zásada vlastní právní nauce většiny právních řádů kontinentálního systému práva)

(2) Zřídí-li někdo právo nebo uloží-li povinnost tomu, co osobou není, přičte se právo nebo povinnost osobě, které podle povahy právního případu náleží.

(= NOVÉ pravidlo pro řešení situace)

Rozdíl člověk x právnická osoba

- § 19: Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany. (= zákonodárce právní osobnost člověka UZNÁVÁ, je mu vrozena)
- X
- § 20: Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.

Osoba blízká I. (§ 22)

- příbuzný v řadě přímé
 - sourozenec
 - manžel
 - (registrovaný) partner
- } bez dalšího
- jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném jen tehdy, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.

Osoba blízká II. (rozšíření)

- Má se za to, že osobami blízkými jsou i:
 - osoby sešvagřené
(tj. příbuzní manžela)
 - osoby, které spolu trvale žijí
- **(vyvratitelná domněnka!)**

§ 22 odst. 2

- Stanoví-li zákon **zvláštní podmínky** nebo omezení pro převody **majetku**, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému
- mezi **osobami blízkými**,
- **k ochraně třetích osob**
- **platí tyto podmínky a omezení i pro obdobná právní jednání**
- **mezi právnickou osobou a**
 - členem jejího statutárního orgánu nebo
 - tím, kdo právnickou osobu podstatně ovlivňuje jako její člen nebo
 - na základě dohody či jiné skutečnosti.

Zletilost

- nabývá se dovršením osmnáctého roku věku (§ 30 odst.1)
- zletilostí se člověk stává **plně svéprávným** (původně způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu)

Plná svéprávnost před nabytím zletilosti

- 1) uzavřením manželství (§ 672 odst. 2)
- 2) přiznáním svéprávnosti (nové!) - § 37
 - dosáhl věku 16 let
 - je osvědčena schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti

Omezení svéprávnosti

- jen v zájmu člověka, jehož se týká
- *ultima ratio* (!)
- není možné „zbavení“ svéprávnosti (§ 64 – vždy je zachováno právo samostatně jednat v běžných záležitostech každodenního života)
- samostatné jednání opatrovance (ač takto jednat nemohl) se prohlásí za neplatné, jen působí-li mu újmu
- omezení pouze na nutnou dobu, max. 3 roky (pak nutno rozhodnout znovu)

Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat

- 1) předběžné prohlášení
- 2) nápomoc při rozhodování
- 3) zastoupení členem domácnosti
- 4) omezení svéprávnosti (*ultima ratio!*)

Opatrovnictví – struktura právní úpravy

- § 457 – 488: Zákonné zastoupení a opatrovnictví
 - § 465 – 485: Opatrovnictví člověka
 - § 486 – 488: Opatrovnictví právnické osoby
- § 943 – 952: Opatrovnictví dítěte
 - § 943 – 947: Opatrovník
 - § 948 – 952: Opatrovník pro správu jmění dítěte

Související ustanovení: Správa cizího majetku

- § 1400 – 1474: Správa cizího majetku
 - prostá (zachování majetku)
 - plná (dbát o rozmnožení majetku)
- Ustanovení jsou použitelná **SUBSIDIÁRNĚ** pro všechny případy, kdy někdo spravuje cizí majetek pro někoho jiného
 - s výjimkou:
 - správy společného jmění manželů a
 - správy majetku nezletilých dětí

Jmenování opatrovníkem

- **Soud jmenuje (§ 471 odst. 2):**
- 1) koho navrhl opatrovanec – nelze-li to, pak
- 2.1) zpravidla příbuzného nebo
- 2.2) jinou osobu blízkou (musí osvědčit zájem dlouhodobý a vážný a schopnost tento zájem projevovat i do budoucna) – není-li možné ani to
- 3.1) jinou osobu (splňující podmínky) nebo
- **3.2) veřejného opatrovníka podle jiného zákona**

Obec opatrovníkem

- **§ 471 odst. 3:**
- 1) Jmenování veřejného opatrovníka podle jiného zákona není vázáno na jeho souhlas.
- 2) **Způsobilost být veřejným opatrovníkem má:**
 - **obec, v níž má opatrovanec bydliště, anebo**
 - **právnícká osoba založená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu**

NOVINKA: Opatrovnická rada (§ 472-482)

- **kolektivní orgán s funkcí vůči opatrovníkovi:**
 - konzultativní
 - kontrolní
- **Složení:** alespoň tříčlenná, výjimečně jednočlenná
- **O ustavení může požádat:** opatrovanec i každá osoba jemu blízká
- **Vznik:** volí se na schůzi osob opatrovanci blízkých a jeho přátel
- **Zasedá:** minimálně 1x za rok, při tom projedná zprávu o činnosti opatrovníka

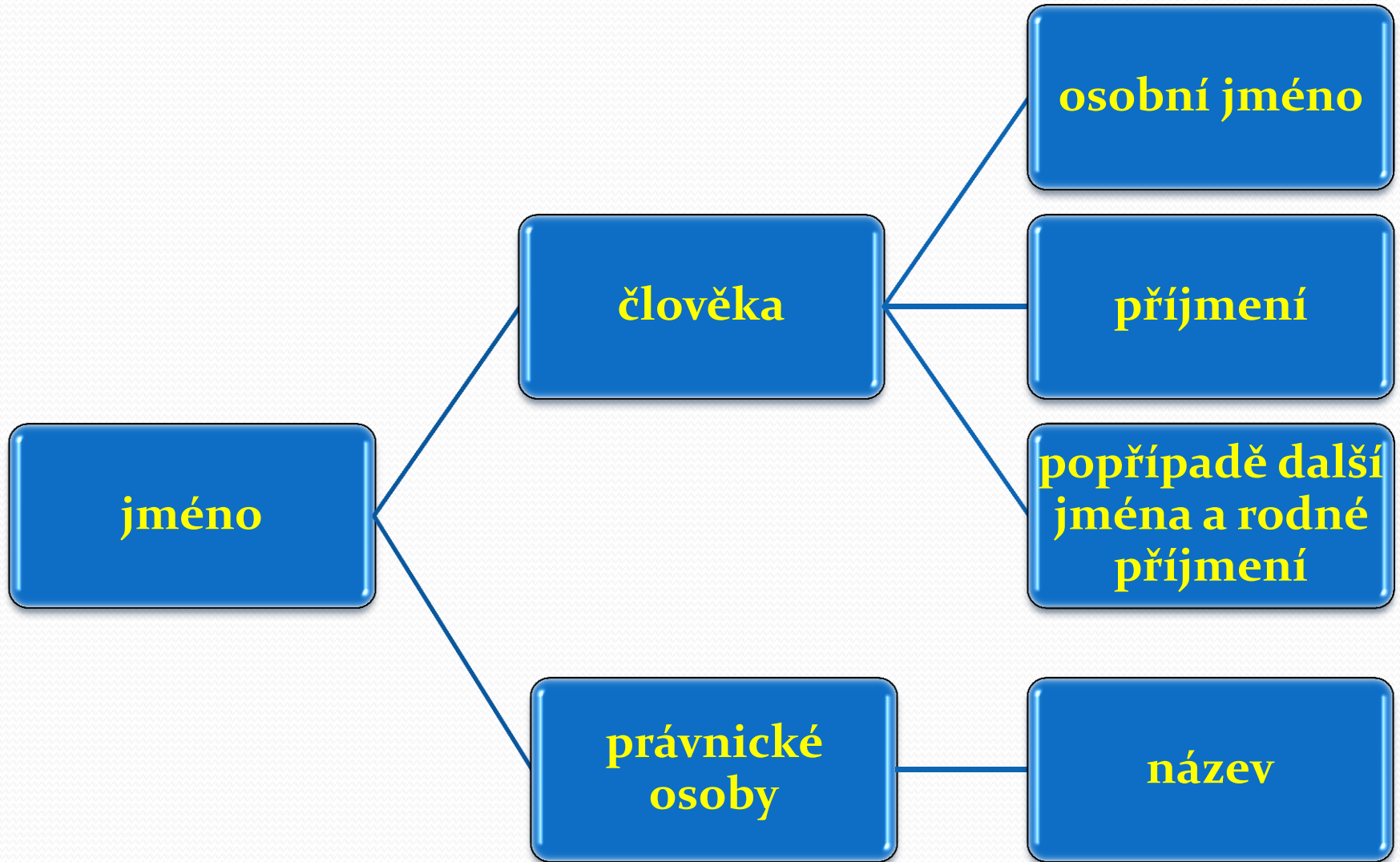
NOVINKA: Opatrovnická rada (§ 472-482)

- **Není-li zvolena,**
- **není-li ani možno, aby její funkci plnila jediná osoba (jednočlenná opatrovnická rada), pak**
- **podléhají opatření opatrovníka (která by jinak schvalovala opatrovnická rada) schválení soudu.**
- **Záměr:**
 - **navázat na tradici poručenských rad**
 - **ulevit soudům**

Nezvěstnost

- Za **nezvěstného** může soud prohlásit svéprávného člověka, který opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje.
- významné pro:
 - 1) posouzení jednání, k nimž je jinak potřebné udělení souhlasu, přivolení, odevzdání hlasu nebo jiného konání osoby prohlášené za nezvěstnou = **nepřihlíží se** k němu; (neplatí, jedná-li se o záležitost jeho osobního stavu).
 - 2) prohlášení za mrtvého

Jméno

Osobnost člověka

- § 81 – úvodní ustanovení:
- (1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.
- (2) Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

Právnícká osoba (definice)

- Právnícká osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná (§ 20).
- **!!! Ustanovení NOZ jsou důsledně vystavěna na teorii fikce (Savigny)!!!**

Právní osoba – povaha její právní osobnosti

- může mít práva a povinnosti, které se slučují s její povahou, **bez ohledu na předmět své činnosti**
- = NOZ nevychází z doktríny **ultra vires** (= *PO nesmí činit úkony, které nejsou stanoveny v předmětu její činnosti, pod sankcí neplatnosti*)
- právní osobnost trvá od vzniku do zániku
- právní osobnost PO \neq právní osobnost člověka
- (PO např. nemůže uzavřít manželství, osvojit člověka, pořídit závěť)

Ustavení a vznik PO

- Právníckou osobu lze **ustavit**:
 - zakladatelským právním jednáním (**založení**),
 - zákonem,
 - rozhodnutím orgánu veřejné moci,
 - popřípadě jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis.
- Právnícká osoba **vzniká**:
 - dnem zápisu do veřejného rejstříku
- terminologie: zákon něco *stanoví*, PO se *ustaví*!

Účel právnických osob

PO lze ustavit ve

- 1) veřejném zájmu
- 2) soukromém zájmu (§ 144)

X veřejná prospěšnost (§ 146) = Veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je **přispívat** v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností **k dosahování obecného blaha**, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu

Právnícké osoby veřejného práva

- NOZ je nedefinuje (nečiní tak ani standardní evropské kodexy, kromě italského či španělského)
- § 20 odst. 2: Právnícké osoby veřejného práva podléhají zákonům, podle nichž byly zřízeny;
(= *to je jasné i bez výslovného ustanovení*)
- ustanovení tohoto zákona (= **NOZ**) se použijí jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob.

Orgány PO a jednání ZA PO

- teorie fikce = právnická osoba NEMÁ vůli

členové orgánů ZA ni rozhodují a
NAHRAZUJÍ její vůli

Statutárním orgánu náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby.

Člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.

Ústav (I.)

- § 402 a násl. = je právnická osoba ustavená za účelem **provozování činnosti**
 - užitečné společensky nebo hospodářsky
 - s využitím své osobní a majetkové složky.
- Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou **každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených.**

Ústav (II.)

- nejmladší forma PO – od 19. stol.
- kombinace osobního a věcného základu, avšak:
 - ústav má zaměstnance (ne členy) – rozdíl od korporace
 - v čele stojí zpravidla ředitel (monokratický orgán) – rozdíl od korporace, kde je zpravidla kolektivní nejvyšší orgán
 - věcný substrát není nezcizitelný – rozdíl od nadace
- **Ústav je definován účelem = poskytováním služeb destinatářům.**